

KADINLARIN UYUM DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇIKSINDAN İNCELENMESİ*

Özcan Sezer**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, kadınları bazı değişkenlere göre uyum düzeyleri açısından karşılaştırmaktır. Araştırma Malatya il merkezinde oturmakta olan kadınlar üzerinde yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak Özgüven'in (1992) geliştirdiği Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) A takımı kullanılmıştır. Ölçek normal ve ileri düzeyde ruh sağlığı sorunları olmayan kişilere uygulanabilen ve bireylerin kişisel ve sosyal uyumları hakkında bilgi veren bir ölçektir. Takım A Kişisel Uyum için dört (Kendini Gerçekleştirme, Duygusal Kararlılık, Nevrotik Eğilimler,Psikotik Eğilimler) ve Sosyal Uyum için dört (Aile ilişkileri, Sosyal İlişkiler, Sosyal Normlar Antisosyal Eğilimler) olmak üzere sekiz alt ölçekten oluşmaktadır. Araştırmada Hacettepe Kişilik Envanteri ve Kişisel Bilgi formunu uygun şekilde yanıtlayan 85 deneğe ait veriler değerlendirilmeye alınmıştır. Elde edilen veriler üzerinde ikili karşılaştırmalarda "t" testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.Varyans analizinin anlamlı çıkması sonucu hangi gruplar arasında anlamlı fark olduğunu belirlemek amacıyla Fisher LSD testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda kadınlar arasında Genel Uyum, Sosyal Uyum,Kendini Gerçekleştirme, Aile İlişkileri ve Antisosyal Eğilimler açısından eğitim düzeyi, evlilik yaşı, sahip oldukları çocuk sayısı ve çalışıyor olup olmadıklarına göre bazı boyutlarda anlamlı düzeyde farklılıklar olduğu gözlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER

Uyum, eğitim düzeyi, çalışan kadınlar, çalışmayan kadınlar

ABSTRACT

Examining the adjustment levels of women in terms of some variables

The aim of this study is to compare adjustment levels of women with regard to some variables. The research was conducted on women living in the province of Malatya. Hacettepe Personality Inventory (HPI) -Kit A developed by Özgüven (1992) was used to measure adjustment level. The inventory can easily be applied to normal people without any serious mental problems and supplies information about personal and social adjustment of the individuals. In this research, the data obtained from 85 subjects who answered Hacettepe Personality Inventory and The Personal Information Form accordingly were evaluated. t-test was used for dual comparisons while one way ANOVA was used to compare more than two groups. In order to determine significant differences, Fisher LSD test was used on t-test scores when F value was significant. According to the findings it was found that there was a significant difference among women in terms of general adjustment, social adjustment, self-actualization, family relations and antisocial tendency, in regard to education level, marriage age, number of children and work status variables.

KEYWORDS

Adjustment, education level, working women, non-working women.

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre Sağlık; yalnız hastalık ve sakatlığın olmayışı değil; bedence, ruhça ve sosyal yönden tam bir iyilik hali içinde olmak şeklinde tanımlanmaktadır (Akt.Akyıldız, 1998). Ruh sağlığının iyilik hali içinde olması ise bireyin kendi kendisi ve çevresiyle sürekli denge ve uyum içinde olmasıyla yakından ilgilidir. Ancak bu denge ve uyum katı ya da durağan değil, değişken ve esnek bir yapıya sahiptir (Yörükoğlu, 1998).

* Bu çalışma, 06-09 Temmuz 2004 tarihleri arasında Malatya'da düzenlenen XIII. Eğitim Bilimleri Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Elmek: osezer@inonu.edu.tr

Bireyin içinde bulunduğu aile ortamı, aile bireyleri ile olan ilişkileri, sergilenen tutumlar, kendisine sunulan imkanlar ve bu imkanlardan yararlanma düzeyi onun dünyayı algılayışını, kişiliğini ve genel uyumunu biçimlendirmektedir. Uyum, kişiliğin önemli parçalarından biridir. Kişilik, bireyi diğerlerinden ayıran fiziksel, zihinsel, toplumsal ve duygusal olarak sahip oldukları ve bunları kendine özgü olacak biçimde bütünleştirme yolu; uyum ise bireyin çevresiyle yapıcı bir etkileşim içinde yaşamasını sağlayacak etkili kişilik örüntüleri geliştirilmesiyle ilgilidir (Demirel ve Ün, 1987). Uyum, genelde bireyin hem kendisi hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilme derecesidir. Bireyin kendi iç dünyasına uyumu benlik kavramı, kendine güven, kendini değerli bulma ya da değersiz bulma ve beklentileri gibi bireye özgü niteliklerle ilgili iken; kişiliğin dış dünyaya uyumu aile bireyleri, arkadaşlar ve genel olarak diğer insanlarla olan ilişkileri, bu ilişkilerden doyum sağlama, çevresindeki kişilerle olan etkileşimiyle ilgilidir (Özguven, 1992).

Uyum göreceli bir kavramdır. Bu nedenle uyum çeşitli psikolojik yaklaşım ve disiplinlere göre farklı biçimlerde tanımlanabilmektedir. İstatistiksel yaklaşıma göre uyum bazı özelliklerin göreceli sıklığı olarak tanımlanmaktadır. Toplumun oluşturduğu genel değer yargıları ve oluşan toplumsal normlar içinde davranışta bulunmak uyumlu birey olmaya yetmektedir. Bu yaklaşım uyumun tanımını yaparken ortalama bir davranıştan söz etmektedir. Ancak ortalama davranışın en olumlu davranış olmadığı, ortalamanın bir gruba başvurulduğunda anlam kazanacağı belirtilmektedir (Commer, 1996). Uyum kavramını tanımlamada kültürel görelilik yaklaşımını benimseyen araştırmacılar, toplumsal beklentiler doğrultusunda davranan kişilerin uyumlu ve sorunsuz bir şekilde yaşantılarını sürdürebileceğini belirtmektedirler (Kağıtçıbaşı, 1996). Bu görüşe karşı çıkanlar, toplumun değer yargılarına basit bir uyanın olumlu bir uyum için yeterli olmadığını, normal bir bireyin mutlaka kültürel zorunluluklara uymasının gerekli olmadığını belirtmektedirler (Coe, 1972). Olumsuz yaklaşıma göre ise bireyde bulunan olumsuz özelliklerin sıklığı bireyin uyumunu belirlemede yeterlidir. Bireyde psikolojik bozuklukların bulunması ya da bulunmayışı uyumun derecesini tanımlayabilmektedir

(Hughston, 1984). Bu yaklaşım, uyumu tanımlamada bireylerin olumsuz yönlerini öne çıkarması ve bireyi uyumlu ve uyumsuz olarak ayırması nedeniyle eleştirilmektedir (Coe, 1972; Gordon, 1972). İdeal yaklaşım, olumsuz yaklaşıma tepki olarak ortaya çıkmıştır ve bireyin olumlu özelliklerini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım sadece iyi uyum yapan bireyi değil, uyumsuzluk göstermeyen bireyi de başarılı olarak kabul etmektedir. İdeal yaklaşım oldukça taraftar bulmasına rağmen yeterli teorik temele sahip olmaması nedeniyle eleştirilmektedir (Commer, 1996).

Yaşamın her döneminde insanın karşısına çıkan ve sürekli doyurulması gereken bir takım ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar fiziksel, güvenlik sosyal, saygınlık ve kendini gerçekleştirme şeklinde sıralanmaktadır. Temel olan ilk iki ihtiyaç karşılandıkça bireyin bir üst ihtiyaç basamağına ulaşma olasılığı artmakta ve kendini gerçekleştirme yolunda önemli bir adım atılmaktadır. Kendini gerçekleştiren insan varolan potansiyelini kullanan, yeteneklerini geliştiren, üretken, daha çok bilen, evreni ve yaşamı anlayan, estetik beğenileri olan ve yaratıcılığını geliştiren insandır (Akt. Yeşilyaprak, 2003). Kendini gerçekleştirmeye dair yeterince yaşantısı olan bireylerin hem kendi kendisi hem de çevresi ile uyum içinde olması daha kolay olacaktır.

Hemen tüm toplumlarda toplumun yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Ancak kadınların bir toplumun sunduğu olanaklardan çoğu kez erkeklerin yararlandığı kadar yararlanmadığı görülmektedir. Sadece kadın olmaktan dolayı bir çok engelle karşı karşıya kalınmakta, kadınların kendi güçlerini kullanmasının, kendi kendisi ve toplum ile sağlıklı bir uyum içinde olmasının önüne geçilmektedir. Ülkemiz kadınlarının içinde buldukları durum göz önüne alındığında, kadınlara yönelik iyileştirici çalışmaların ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğu görülmektedir. Bireylerin en temel haklarından biri olan eğitim görme hakkı ile ilgili duruma bakıldığında ülkemizde kadınların %22.4'nün erkeklerin ise %6'sının okuma yazma bilmediği görülmektedir. Oysa çağdaş dünyada gelişmişlik düzeyinin ölçütlerinden biri olarak kadın kesiminin eğitim düzeyi gösterilmektedir (Çetin, 2003). İleri sürüldüğü gibi kişinin kendi kendine yeten, kendine güvenen, üretken, potansiyelini ortaya koyabi-

len birisi olmasında sahip olduğu eğitim düzeyi belirleyici olabilmekte; eğitim seviyesi düştükçe kadınların daha çok sorunla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir (Doğan ve Budak, 1984).

Gerek kadınlar gerekse erkekler için ortalama evlilik yaşı toplumun gelişmişlik düzeyine göre değişmektedir. Gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde evlilik yaşı düşerken, gelişmiş ülkelerde bu ortalamanın yüksek olduğu görülmektedir. Evlilik için en uygun zamanın bireylerin çeşitli yönlerden olgunluğa eriştiği an olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle kronolojik, fiziksel, ekonomik, törel, sosyal ve duygusal olgunluğun kazanıldığı, öğrenimin tamamlandığı ve en az 20 yaş civarının uygun olduğu, bu yaşlardan önce yapılan evliliklerin pek uygun olmadığı (Bilen, 2004); erken yaşta yapılan evliliklerin daha çok boşanmayla sonuçlandığı bildirilmektedir (Maneker ve Rankin, 1985).

Sağlıklı bir aile ortamının oluşturulabilmesi için anne babaların bakabilecekleri sayıda çocuk sahibi olmaları beklenir. Ancak çiftlerin sahip olmak istedikleri çocuk sayısını pek çok etken belirlemektedir. Bu etkenlerden biri ailenin içinde bulunduğu toplumsal çevre konum iken, bir diğeri de kadınların eğitim düzeyi olabilmektedir (Kim ve Young, 2002).

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de kadınlara yüklenen en önemli görev ev işleri yapmak, çocuk bakmak ve eş olmaktır. Erkeğin aile dışında çalışarak aile için gerekli olan parayı kazanması görüşünün yaygınlığı, hem kadın erkek arasındaki cinsiyet rollerinin kalıplaşmasına hem de kadınların eğitim olanaklarından daha az yararlanmasına neden olmaktadır (Hablemitoğlu, 1998; Kavacıklı, 1999). Oysa sağlıklı insan çalışarak, üretimde bulunarak kapasitesini kullanır, geliştirir, bundan haz ve doyum sağlar (Kuzgun, 2000). Kadınların çalışma yaşamındaki durumlarına bakıldığında eğitimdeki durumlarına benzer sonuçlara ulaşılmakta, kadınların işgücüne katılımının %28 olduğu görülmektedir (TİSK, 2004). Yani çalışabilir kadın nüfusunun ancak 1/3'ü çalışabilmekte, bu sonuç ise kadınların eğitim düzeylerinin düşüklüğü ve iş olanaklarının azlığı ile açıklanmaktadır (Özkuzukıran, 2000). Gerçekten de bütün dünyada ancak eğitim düzeyi yükseldikçe, kadınların iş

gücüne katılım oranında artış olduğu görülmektedir (Hablemitoğlu, 1998).

Çalışmakta olan insanların tümü paraya ihtiyacı olduğu için çalışmamaktadırlar. Bir mesleğe sahip olmak ve çalışmak, para kazanmanın ötesinde bireyin kimliğinin en önemli kaynağı olabilmekte, ona başka insanlarla ilişki kurma, toplumda bir yer edinme, bir işe yaradığı duygusunu yaşama, kapasitesini kullanma ve dolayısıyla sağlıklı bir insanın en güçlü eğilimi olarak kabul edilen kendini gerçekleştirme olanak vermektedir (Kuzgun, 2000).

Yapılan pek çok araştırma da bir işte çalışıyor olmalarının bireylerin farklı yönlerinin gelişimini olumlu şekilde etkilediğini göstermektedir. Çeşitli araştırma bulgularına göre; çalışan kadınların ev kadınlarına göre daha az depresif ve daha az stresli oldukları (Akt. Dökmen, 1997); iş yaşamının kadınların depresyon düzeyini azaltmada önemli rolünün olduğu, çalışmayan kadınların depresyon düzeylerinin çalışan kadınlardan daha yüksek olduğu (Bilgin, 1990), çalışan kadınların, çalışmayan kadınlara göre kendilerini daha değerli algıladığı (Geçici ve Güvenç, 2002); çalışmayan ve ev hanımı olan kadınların yaşamlarının monotonluğundan, ev işi yapmak ve çocuk bakmaktan kendilerine zaman ayıramadıkları, sosyal çevrelerinin kısıtlı olmasından şikayetçi oldukları; anksiyete, fobi, paranoya, psikotik ve psikosomatik semptom ortalamalarının çalışan kadınlara göre daha yüksek olduğu (Çilli, Kaya, Bodur, Özkan ve Kucur, 2004) görülmektedir.

Yapılan başka çalışmalara bakıldığında; çalışmayan kadınların çalışmayan erkekler ile çalışan kadınlar ve çalışan erkeklere göre daha karmaşık sorunlarla karşı karşıya kaldıkları (Salender ve Marnetoft, 1999); çalışmayan kadınlar arasında çalışan kadınlara göre daha fazla intihara başvurulduğu (Kposowa, 2001); aynı şekilde kadınların ruh sağlığı ile eğitim düzeyleri ve işsizlik arasında önemli bir ilişki olduğu görülmektedir (Murray, Gien ve Solberg, 2003). Kadınların ev dışında çalışmalarının başka olumlu yönlerinin olduğu da ileri sürülmektedir. Örneğin kadınlar çalıştığında, eşlerin evle ilgili içerde ve dışarıda yapılması gereken işlerde daha çok yardımcı oldukları; çocukların anne babalarını

gözleyerek daha fazla sorumluluk almayı öğrendikleri bildirilmektedir (Scarr, Phillips ve McCartney, 1989).

Kadınların iş yaşamına katılmasının önündeki en önemli engel eğitim düzeylerinin düşüklüğü olmasının yanında başka etkenler de bulunmaktadır. Bunların bir kısmını mesleki eğitimin yetersizliği ve kadına aile içinde düşen sorumluluğun azaltılmaması oluşturmaktadır (Güngör, 2000). Oysa kadınların çalışma yaşamına katılması onlara ekonomik bağımsızlık sağlamakta, ekonomik bağımsızlık ise özgürlüğü beraberinde getirmektedir (Koptagel- İlal, 1992).

Bu çalışmanın amacı kadınların eğitim düzeyi, evlilik yaşı, sahip oldukları çocuk sayısı ve herhangi bir işte çalışıp çalışmadıklarına göre uyum düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını karşılaştırmaktır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Malatya ilinde oturmakta olan kadınlar oluşturmuştur. Örneklem seçiminde seçkisiz random örneklem yöntemi izlenmek istenmiş fakat kadınları bir araya getirmek ve grup halinde uygulamak imkanı olmadığından örneklem seçiminde raslantısal (accidental sampling) yöntemin kullanılmasına karar verilmiştir (Kaptan, 1991; Düzgüneş, Kesici ve Gürbüz, 1993; Shaughnessy ve Zechmeister, 1997). Araştırmacı üniversitede çeşitli bölümlerde girdiği derslerde Malatya'da oturmakta olan öğrencilerine kadınlarla yapmak istediği bir çalışmadan söz ederek çevrelerinde kadınlar varsa, bu kadınların araştırmaya katılıp katılmayacaklarını sormalarını istemiş, gönüllü olarak katılmak isteyenlerden randevu alınarak ölçekler bu konuda eğitim almış üç öğrenci (ikisi Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans, biri yüksek lisans öğrencisi) tarafından uygulanmıştır. Araştırmacı, çeşitli kurumları ziyaret ederek gerekli izini aldıktan sonra orada bulunan ve ölçeği almaya gönüllü olan kadınlara ölçekleri kendisi uygulamıştır. Ölçekler kadınlara bireysel, ikili ya da üçlü gruplar halinde uygulanmış bu yolla toplam 245 kadına ulaşılmıştır. Ancak, çoğunluğu HKE'den 6 geçerlik puanı alamayan kadınlar olmak üzere, test maddelerini boş

birakan ve bilgi formunu eksik dolduran 160 kadın araştırma dışında tutulmuş, analizler 85 kadın üzerinde yürütülmüştür. Araştırmaya katılan kadınların yaşları 18 ile 49 arasında değişmektedir.

Veri Toplama Araçları

1. Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE)

Araştırmada veri toplama aracı olarak Özgüven' in geliştirdiği Hacettepe Kişilik Envanteri Takım A kullanılmıştır. Ölçek normal ve ileri düzeyde ruh sağlığı sorunları olmayan kişilere rahatlıkla uygulanabilen ve bireylerin kişisel ve sosyal uyumları hakkında bilgi veren bir ölçektir. Takım A "Kişisel Uyum" için dört (Kendini Gerçekleştirme, Duygusal Kararlılık, Nevrotik Eğilimler, Psikotik Belirtiler) ve "Sosyal Uyum" için dört (Aile İlişkileri, Sosyal İlişkiler, Sosyal Normlar, Antisosyal Eğilimler) olmak üzere sekiz ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçeklerin her birindeki madde sayısı 20'dir ve sekiz geçerlilik (G) puanı ile birlikte toplam 168 madde bulunmaktadır. Envanter üç toplam, sekiz alt ölçek ve iki geçerlilik puanı olmak üzere 13 ayrı puan vermektedir. Envanterden elde edilen puanlar yorumlanırken toplam ve alt ölçeklerden elde edilen puanların yüksek olması "Uyumluluk", düşük olması ise "Uyumsuzluk" göstergesi olarak kabul edilmektedir. Hacettepe Kişilik Envanteri'nin, Envanterin Tekrarı Yöntemi ile elde edilen güvenilirlik sonuçları oldukça yüksek bulunmuştur. Her alt ölçeğin güvenilirliği de bağımsız birer ölçek olarak kullanılacak düzeyde yüksek olup, Kişisel Uyum alt ölçeklerinin ortalaması .85, Sosyal Uyum alt ölçeklerinin ortalaması ise yaklaşık .80 bulunmuştur. Yapılan çeşitli geçerlilik çalışmaları, korelasyonun yönü ve derecesi açısından HKE'nin geçerli olduğunu göstermiştir (Özgüven, 1992).

2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kadınlara ait kişisel bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

İşlem

Bu araştırma 2002 yılı boyunca yürütülmüştür. Araştırmacı üniversitede çeşitli bölümlerde girdiği ders-

lerde Malatya'da oturmakta olan öğrencilerine kadınlarla yapmak istediği bir çalışmadan söz ederek çevrelerinde kadınlar varsa bu kadınların araştırmaya katılıp katılmayacakları sorulmuş, gönüllü olarak katılmak isteyenlerden randevu alınarak ölçekler bu konuda eğitilmiş üç öğrenci tarafından uygulanmıştır. Araştırmacı çeşitli kurumlara giderek orada çalışan kadınlara ölçekleri kendisi uygulamıştır.

HKE'nin uygulanması için zaman sınırlaması getirilmemektedir. Bu süre deneklerin öğrenim düzeyleri ve okuma hızlarına bırakılmaktadır. Envanter normalde 35-40 dakika içinde bitirilmekle birlikte, envanterdeki tüm maddelerin rahatlıkla yanıtlanabilmesi için bazı hallerde bu sürenin uzamasına izin verilmektedir (Özgül,1992). Bu araştırmada deneklerin envanteri 30 ile 50 dakika arasında doldurdıkları gözlenmiştir.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler üzerinde, ikili karşılaştırmalarda "t" testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçların varyans sonuçlarına göre hangi gruplar arasında anlamlı fark olduğunu belirlemek amacıyla Fisher LSD (Least Significant Difference) testi kullanılmıştır

(Hovardoğlu, 1994). Araştırmada hata payı olarak 0.05 kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın amacına uygun olarak yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

I. Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Kadınların eğitim düzeylerine göre Hacettepe Kişilik Envanteri alt ölçekleri ve genel toplamdan aldıkları puanın istatistik dağılımları ve varyans analizi sonuçları Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Kadınların Eğitim Düzeyleri ile Hacettepe Kişilik Envanteri Alt Ölçek ve Toplamda Aldıkları Puanların İstatistik Dağılım ve Uygulanan Varyans Analizi Sonuç Tablosu (n=85)

Ölçekler	Grup Türü	n	\bar{X}	F	p
G.U. Genel Uyum	İlkokul-Orta	21	32,88	3,117	p < .05 Önemli
	Lise	29	39,09		
	İki Yıllık(MYO)	16	52,88		
	Fakülte- Y.O.	19	51,84		
S.U. Sosyal Uyum	İlkokul-Orta	21	30,57	3,111	p < .05 Önemli
	Lise	29	42,28		
	İki Yıllık(MYO)	16	49,38		
	Fakülte- Y.O.	19	52,47		
K.U. Kişisel Uyum	İlkokul-Orta	21	36,86	1,941	p > .05 Önemsiz
	Lise	29	38,78		
	İki Yıllık(MYO)	16	48,56		
	Fakülte- Y.O.	19	51,55		
K.G. Kendini Gerçekleştirme	İlkokul-Orta	21	32,83	2,286	p < .05 Önemli
	Lise	29	40,55		
	İki Yıllık(MYO)	16	49,13		
	Fakülte- Y.O.	19	52,82		
D.K. Duygusal Kararlılık	İlkokul-Orta	21	39,10	,610	p > .05 Önemsiz
	Lise	29	40,76		
	İki Yıllık(MYO)	16	48,19		
	Fakülte- Y.O.	19	46,37		
NEV. Nevrotik Eğilimler	İlkokul-Orta	21	43,52	1,816	p > .05 Önemsiz
	Lise	29	36,07		
	İki Yıllık(MYO)	16	50,44		
	Fakülte- Y.O.	19	46,74		
P.B. Psikotik Belirtiler	İlkokul-Orta	21	40,24	,487	p > .05 Önemsiz
	Lise	29	41,33		
	İki Yıllık(MYO)	16	42,44		
	Fakülte- Y.O.	19	49,08		
S.İ. Sosyal İlişkiler	İlkokul-Orta	21	31,12	2,188	p > .05 Önemsiz
	Lise	29	43,79		
	İki Yıllık(MYO)	16	48,47		
	Fakülte- Y.O.	19	50,32		
A.İ. Aile İlişkileri	İlkokul-Orta	21	37,67	1,044	p > .05 Önemsiz
	Lise	29	41,38		
	İki Yıllık(MYO)	16	41,25		
	Fakülte- Y.O.	19	52,84		
S.N. Sosyal Normlar	İlkokul-Orta	21	39,26	,523	p > .05 Önemsiz
	Lise	29	44,72		
	İki Yıllık(MYO)	16	45,47		
	Fakülte- Y.O.	19	42,42		
A.E. Antisosyal Eğilimler	İlkokul-Orta	21	30,14	3,478	p < .05 Önemli
	Lise	29	42,40		
	İki Yıllık(MYO)	16	52,44		
	Fakülte- Y.O.	19	50,18		

* p< .05

Tablo 1'de görüldüğü gibi Genel Uyum, Sosyal Uyum, Kendini Gerçekleştirme ve Antisosyal Eğilimler

alt ölçeklerinde eğitim düzeylerine göre gruplar arasında $p < .05$ düzeyinde önemli bir fark olduğu, bunların dışındaki alt ölçeklerde ise önemli bir fark olmadığı bulunmuştur.

Kadınların Eğitim Düzeylerine göre Genel Uyum alt ölçek puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin LSD testi sonuçları aşağıda Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre “Genel Uyum” Alt Ölçek Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	1	2	3	4
İlkokul- Ortaokul (1)	-	2.8309	13.8869 *	11.1830*
Lise (2)		-	11.0560 *	8.3521
İki Yıllık MYO (3)			-	2.7039
Fakülte-Y.O.(4)				-

* $p < .05$

Tablo 2’de de görüldüğü gibi Genel Uyum’da, İlkokul-Ortaokul mezunu kadınlar (=32.88) ile İki Yıllık Meslek Yüksek Okulu (=52.88) ve Fakülte- Yüksek Okul mezunu kadınlar (=51.84) arasında, İki Yıllık Meslek Yüksek Okulu ve Fakülte- Yüksek Okul mezunu kadınlar lehine bir fark olduğu; ayrıca Lise mezunu kadınlar (=39.09) ile İki Yıllık Meslek Yüksek Okulu mezunu kadınlar (=52.88) arasında da İki Yıllık Meslek Yüksek Okulu mezunu kadınlar lehine bir fark olduğu görülmektedir.

Kadınların Eğitim Düzeylerine göre Sosyal Uyum alt ölçek puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin LSD testi sonuçları aşağıda Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre “Sosyal Uyum” Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	1	2	3	4
İlkokul- Ortaokul(1)	-	3.2824	5.4613 *	6.1028 *
Lise(2)		-	2.1789	2.8203
İki Yıllık MYO(3)			-	0.6414
Fakülte-Y.O.(4)				-

* $p < .05$

Tablo 3’de de görüldüğü gibi Sosyal Uyum’a bakıldığında, İlkokul-Ortaokul mezunu kadınlar (=30.57) ile

İki Yıllık Meslek Yüksek Okulu (=49.38) ve Fakülte- Yüksek Okul mezunu kadınlar (=52.47) arasında İki Yıllık Meslek Yüksek Okulu ve Fakülte- Yüksek Okul mezunu kadınlar lehine bir fark olduğu görülmektedir.

Kadınların Eğitim Düzeylerine göre Kendini Gerçekleştirme alt ölçek puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin LSD testi sonuçları aşağıda Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre “Kendini Gerçekleştirme” Alt Ölçek Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	1	2	3	4
İlkokul- Ortaokul(1)	-	0.6190	1.6815	1.8822 *
Lise(2)		-	1.0625	1.2632
İki Yıllık MYO(3)			-	0.2007
Fakülte-Y.O.(4)				-

* $p < .05$

Tablo 4’de de görüldüğü gibi Kendini Gerçekleştirme alt ölçeği sonuçlarına bakıldığında İlkokul-Ortaokul (=32.83) mezunu kadınlar ile Fakülte- Yüksek Okul mezunu kadınlar (=52.82) arasında Fakülte- Yüksek Okul mezunu kadınlar lehine bir fark olduğu görülmektedir.

Kadınların Eğitim Düzeylerine göre "Antisosyal Eğilimler" alt ölçek puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin LSD testi sonuçları aşağıda Tablo 5’de verilmektedir.

Tablo 5. Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre “Antisosyal Eğilimler” Alt Ölçek Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	1	2	3	4
İlkokul- Ortaokul(1)	-	1.2791	2.1994 *	2.0777 *
Lise(2)		-	0.9203	0.7985
İki Yıllık MYO(3)			-	0.1217
Fakülte-Y.O.(4)				-

* $p < .05$

Tablo 5’te de görüldüğü gibi Antisosyal Eğilimler alt ölçeği açısından bakıldığında İlkokul-Ortaokul (=30.14) mezunu kadınlar ile İki Yıllık Meslek Yüksek Okulu (=52.44) ve Fakülte- Yüksek Okul mezunu kadınlar (=50.18) arasında önemli bir fark olduğu ve far-

kın İki Yıllık Meslek Yüksek Okulu ile Fakülte- Yüksek Okul mezunu kadınlar lehine olduğu görülmektedir.

Anlamli bir farkın çıkmadığı diğer alt ölçeklere bakıldığında (Tablo.1) İlkokul-Ortaokul mezunu kadınların Nevrotik Eğilimler dışındaki alt ölçeklerin tümünden diğer gruplardaki kadınlara göre daha düşük puan aldıkları görülmektedir. Nevrotik Eğilimlerden yüksek puan almak benliğini daha kolay kabul etmek, daha az mükemmeliyetçi olmak, eleştirilere daha açık olmak gibi davranışları içermektedir. Buna dayanarak İlkokul-Ortaokul mezunu kadınların eğitimin diğer basamaklarından mezun olan kadınlara göre çeşitli durumları daha kolay kabul eden, daha az sorgulayan birileri olduğu, Tablo 1'den elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında ise eğitim düzeyi yükseldikçe kadınların istedik yöndeki uyum düzeylerinin arttığı söylenebilir.

II. Kadınların Evlilik Yaşlarına Göre Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Kadınların evlilik yaşlarına göre Hacettepe Kişilik Envanteri alt ölçekleri ve genel toplamdan aldıkları puanların istatistik dağılımları ve varyans analizi sonuçları Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6. Kadınların Evlilik Yaşlarına Göre Hacettepe Kişilik Envanteri Alt Ölçekleri ve Genel Toplamdan Aldıkları Puanların İstatistik Dağılımları ve Varyans Analizi Sonuçları (n=70)

Ölçekler	Grup Türü	n	\bar{X}	SS	F	p
G.U. Genel Uyum	14 - 19	29	108,3448	15,8052	2,798	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	119,5000	18,3608		
	25 ve Üzeri	19	114,3684	16,3409		
S.U. Sosyal Uyum	14 - 19	29	57,6207	7,3115	1,933	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	61,3636	7,1617		
	25 ve Üzeri	19	60,2105	6,1966		
K.U. Kişisel Uyum	14 - 19	29	50,5172	10,1017	1,604	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	55,4091	10,3678		
	25 ve Üzeri	19	54,6842	11,4555		
K.G. Kendini Gerçekleştirme	14 - 19	29	14,7586	2,6002	1,698	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	15,6818	2,6617		
	25 ve Üzeri	19	16,1053	2,5581		
D.K. Duygusal Kararlılık	14 - 19	29	11,7931	3,1666	1,306	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	13,2727	3,6927		
	25 ve Üzeri	19	12,6842	2,9637		
NEV. Nevrotik Eğilimler	14 - 19	29	12,1034	3,7066	,176	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	12,6818	3,0455		
	25 ve Üzeri	19	12,4737	3,7619		
P.B. Psikotik Belirtiler	14 - 19	29	11,7931	3,1553	2,354	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	13,7727	3,0540		
	25 ve Üzeri	19	12,3684	3,6395		
S.I. Sosyal İlişkiler	14 - 19	29	13,6552	3,4150	,442	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	14,3182	3,6041		
	25 ve Üzeri	19	14,5263	3,1335		
A.I. Aile İlişkileri	14 - 19	29	15,8621	2,4745	,756	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	16,6364	2,1722		
	25 ve Üzeri	19	16,4211	2,2685		
S.N. Sosyal Normlar	14 - 19	29	14,6207	2,1283	1,397	p > .05 Onemsiz
	20 - 24	22	14,7273	2,4139		
	25 ve Üzeri	19	13,4737	3,5492		
A.E. Antisosyal Eğilimler	14 - 19	29	13,3172	2,5582	5,422	p < .05 Onemli
	20 - 24	22	15,6818	2,5333		
	25 ve Üzeri	19	15,2632	2,1818		

* p < .05

Tablo 6'da görüldüğü gibi Antisosyal Eğilimler alt ölçeğinde yaşları farklı kadın grupları arasında P<.05 düzeyinde önemli bir fark olduğu, bunun dışındaki alt ölçeklerde ise önemli bir farkın olmadığı görülmektedir.

Kadınların Evlilik Yaşlarına göre Antisosyal Eğilimler alt ölçek puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin LSD testi sonuçları aşağıda Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7. Kadınların Evlilik Yaşlarına Göre "Antisosyal Eğilimler" Alt Ölçek Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Evlilik Yaşı	1	2	3
14 - 19 (1)	-	2.1646 *	1.7459 *
20 - 24 (2)		-	0.4187
25 ve Üzeri (3)			-

* p < .05

Tablo 7'de de görüldüğü gibi Kadınların evlilik yaşlarına göre uyum düzeylerine bakıldığında, Antisosyal Eğilimler alt ölçeğinde "14-19 yaş grubu" (=13.5172) ile "20-24 yaş grubu" (=15.6818) ve "25 yaş ve Üzeri" (=15.2632) olan gruplar arasında "14-19 yaş" grubu aleyhine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Küçük yaşta, bedensel ve duygusal yönlerden yeterince olgunlaşmadan evlilik gibi pek çok açıdan önemli sorumluluklar yüklenmeyi gerektiren bir durumla karşı karşıya kalmak, kadınları antisosyal davranışlardan olan kolay öfkelenen, incitme isteği ve zor kullanma eğiliminde birisi olmaya itmiş olabilir. Diğer alt ölçeklere bakıldığında gruplar arasında anlamlı bir fark olmasa da Sosyal Normlar dışındaki alt ölçeklerde "14-19 yaşları arasında" evlilik yapan kadınların aritmetik ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Sosyal Normlar puanının yüksek olması, kişisel isteklerini grubun ihtiyaçlarına göre erteleyebilme ya da değiştirebilme gibi davranışları içerebilmektedir. Bu bulguya bakarak İlkokul-Ortaokul mezunu olan kadınların, daha üst düzey eğitim basamaklarından mezun olan kadınlara göre daha çekingen ve başkaları için kendi isteklerinden daha kolay vazgeçebildiği, Tablo 6'dan elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında ise evlilik yaşı yükseldikçe kadınların uyumlarının daha istedik yönde olduğu söylenebilir.

III. Kadınların Sahip Oldukları Çocuk Sayılarına Göre Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Kadınların sahip oldukları çocuk sayılarına göre Hacettepe Kişilik Envanteri alt ölçekleri ve genel toplamdan aldıkları puanların istatistik dağılımları ve varyans analizi sonuçları Tablo 8'de verilmektedir.

Tablo 8. Kadınların Sahip Oldukları Çocuk Sayılarına Göre Hacettepe Kişilik Envanteri Alt Ölçekleri ve Genel Toplamdan Aldıkları Puanın İstatistik Dağılımları ve Varyans Analizi Sonuçları (n=70)

Ölçekler	Grup Türü	n	\bar{X}	SS	F	p
G.U. Genel Uyum	Çocuk Yok	12	118,7500	13,8703	2,822	p > .05 Önemsiz
	1 ya da 2	43	115,0698	18,9314		
	3 veya Üzeri	15	104,7333	11,0160		
S.U. Sosyal Uyum	Çocuk Yok	12	62,0000	5,4104	3,134	* p < .05 Önemli
	1 ya da 2	43	60,0930	7,7084		
	3 veya Üzeri	15	55,8000	4,9310		
K.U. Kişisel Uyum	Çocuk Yok	12	56,7500	9,6872	2,255	p > .05 Önemsiz
	1 ya da 2	43	53,8140	11,1489		
	3 veya Üzeri	15	48,5333	8,8145		
K.G. Kendini Gerçekleştirme	Çocuk Yok	12	16,0000	2,4863	3,252	* p < .05 Önemli
	1 ya da 2	43	15,7674	2,5151		
	3 veya Üzeri	15	13,9333	2,7115		
D.K. Duygusal Kararlılık	Çocuk Yok	12	14,0833	2,9375	1,952	p > .05 Önemsiz
	1 ya da 2	43	12,3488	3,4564		
	3 veya Üzeri	15	11,6667	2,8702		
NEV. Nevrotik Eğilimler	Çocuk Yok	12	12,8333	3,6139	,778	p > .05 Önemsiz
	1 ya da 2	43	12,6047	3,4444		
	3 veya Üzeri	15	11,4000	3,5617		
P.B. Psikotik Belirtiler	Çocuk Yok	12	12,8333	3,4333	,928	p > .05 Önemsiz
	1 ya da 2	43	12,8605	3,3987		
	3 veya Üzeri	15	11,5333	3,0206		
S.I. Sosyal İlişkiler	Çocuk Yok	12	15,0833	2,8431	2,179	p > .05 Önemsiz
	1 ya da 2	43	14,3488	3,4770		
	3 veya Üzeri	15	12,6000	3,1803		
A.I. Aile İlişkileri	Çocuk Yok	12	17,0000	1,2792	1,000	p > .05 Önemsiz
	1 ya da 2	43	16,2326	2,4186		
	3 veya Üzeri	15	15,7333	2,6313		
S.N. Sosyal Normlar	Çocuk Yok	12	14,3333	1,9228	,163	p > .05 Önemsiz
	1 ya da 2	43	14,4651	3,1271		
	3 veya Üzeri	15	14,0000	1,7321		
A.E. Antisosyal Eğilimler	Çocuk Yok	12	15,5833	1,9287	2,100	p > .05 Önemsiz
	1 ya da 2	43	14,7907	2,6055		
	3 veya Üzeri	15	13,6000	2,8983		

* p < .05

Tablo 8'de görüldüğü gibi "Sosyal Uyum" ve "Kendini Gerçekleştirme" alt ölçeklerinde çocuk sayıları

farklı kadın grupları arasında p < .05 düzeyinde önemli bir fark olduğu, bunların dışındaki alt ölçeklerde ise önemli bir fark olmadığı bulunmuştur.

Kadınların sahip oldukları çocuk sayılarına göre "Sosyal Uyum" alt ölçek puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin LSD testi sonuçları aşağıda Tablo 9'da verilmektedir.

Tablo 9. Kadınların Sahip Oldukları Çocuk Sayılarına Göre "Sosyal Uyum" Alt Ölçek Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Çocuk Sayısı	1	2	3
Çocuk Yok (1)	-	1.9070	6.2000 *
1 ya da 2 (2)		-	4.2930 *
3 ve Üzeri (3)			-

* p < .05

Tablo 9'da görüldüğü gibi kadınların, sahip oldukları çocuk sayısına göre Sosyal Uyum ile Kendini Gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Sosyal Uyum'dan alınan puanlar açısından bakıldığında "çocuğu olmayan" kadınlar (=62) ile "3 ve Üzeri" sayıda çocuğu olan kadınlar (=55.80) arasında çocuğu olmayan kadınlar lehine bir fark olduğu; aynı şekilde "1 ya da 2" çocuğu olan kadınlar (=60.0930) ile "3 ve Üzeri" sayıda çocuğu olan kadınlar (=55.8) arasında "1 ya da 2" çocuğu olan kadınlar lehine önemli bir fark olduğu bulunmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi Sosyal Uyum; Aile İlişkileri, Sosyal İlişkiler, Sosyal Normlar ve Antisosyal Eğilimler alt ölçeklerinden oluşmaktadır. Oldukça önemli bir sorumluluk, emek, dikkat ve sabır gerektiren çocuğun bakımı ve ilgilenilme gereksinimi aile içinde daha çok anne tarafından karşılanmaktadır. Bu görevin sürekli olması, çoğu kez annelerin kendi yaşamına bir takım kısıtlamalar getirmesini gerektirmektedir. Bu durum bazen kadınların uyumunu olumsuz şekilde etkileyecek sonuçlara neden olabilmektedir.

Kadınların sahip oldukları çocuk sayılarına göre "Kendini Gerçekleştirme" alt ölçek puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin LSD testi sonuçları aşağıda Tablo 10'da verilmektedir.

Tablo 10. Kadınların Sahip Oldukları Çocuk Sayılarına Göre "Kendini Gerçekleştirme" Alt Ölçek Puanları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin LSD Testi Sonuçları

Çocuk Sayısı	1	2	3
Çocuk Yok (1)	-	0.2326	2.0667 *
1 ya da 2 (2)		-	1.8341 *
3 ve Üzeri (3)			-

* p < .05

Tablo 10'da da görüldüğü gibi Kendini Gerçekleştirme alt boyutuna bakıldığında "Çocuğu olmayan" kadınlar (=16) ile "3 ve Üzeri" sayıda çocuğu olan kadınlar (=6.20) arasında çocuğu olmayan kadınlar lehine bir fark olduğu görülmektedir. Benzer şekilde "1 ya da 2" çocuğu olan kadınlar (=15.7674) ile "3 ve Üzeri" sayıda çocuğu olan kadınlar (=13.9333) arasında da "1 ya da 2" çocuğu olan kadınlar lehine bir fark olduğu görülmektedir. Kendini gerçekleştirmenin öğelerinden olan kendine güvenme, kendi yeteneklerinin farkında olma, bir işe yaradığı duygusu içinde olma ve benzeri konularda "3 ve Üzeri" sayıda çocuğu olan kadınların "Çocuğu olmayan" ve "1 ya da 2 çocuğu olan" kadınlara göre birtakım güçlükleri olduğu söylenebilir.

IV. Kadınların Çalışıp- Çalışmadıklarına Göre Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Kadınların çalışıp çalışmadıklarına göre Hacettepe Kişilik Envanteri alt ölçekleri ve genel toplamdan aldıkları puanların istatistik dağılımları ve t Testi sonuçları Tablo 11'de verilmektedir.

Tablo 11'de görüldüğü gibi çalışan kadınlar ile çalışmayan kadınlar arasında Genel Uyum, Sosyal Uyum, Kendini Gerçekleştirme, Aile İlişkileri ve Antisozyal Eğilimler boyutlarında önemli bir farkın ortaya çıktığı ve bu farkın çalışan kadınlar lehine olduğu görülmektedir. Diğer alt ölçeklerden sadece Sosyal Normlar alt ölçeğinde çalışmayan kadınların aritmetik ortalamasının (=14.6047) çalışan kadınların aritmetik ortalamasını (=14.0714) geçtiği; Kişisel Uyum, Duygusal Kararlılık, Nevrotik Eğilimler, Psikotik Eğilimler, Aile İlişkileri ve

Tablo 11. Kadınların Çalışıp-Çalışmadıklarına Göre Hacettepe Kişilik Envanteri Alt Ölçekleri ve Genel Toplamdan Aldıkları Puanın İstatistik Dağılımları ve t Testi Sonuçları(n=85)

Alt Ölçekler	Grup Türü	n	\bar{X}	t	P (Sonuç)
Genel Uyum	Çalışan kadınlar	42	116.3571	* 2.200	p<.05 Önemli
	Çalışmayan Kadınlar	43	108.3721		
Sosyal Uyum	Çalışan kadınlar	42	60.6190	* 2.114	p<.05 Önemli
	Çalışmayan Kadınlar	43	57.3953		
Kişisel Uyum	Çalışan kadınlar	42	54.5476	1.607	p>.05 Önemsiz
	Çalışmayan Kadınlar	43	50.8837		
Kendini Gerçekleştirme	Çalışan kadınlar	42	15.9762	* 2.252	p<.05 Önemli
	Çalışmayan Kadınlar	43	14.6977		
Duygusal Kararlılık	Çalışan kadınlar	42	12.9048	1.502	p>.05 Önemsiz
	Çalışmayan Kadınlar	43	11.8372		
Nevrotik Eğilimler	Çalışan kadınlar	42	12.5000	.471	p>.05 Önemsiz
	Çalışmayan Kadınlar	43	12.1395		
Psikotik Belirtiler	Çalışan kadınlar	42	12.6905	1.061	p>.05 Önemsiz
	Çalışmayan Kadınlar	43	11.9302		
Aile İlişkileri	Çalışan kadınlar	42	16.5000	* 2.047	p<.05 Önemli
	Çalışan kadınlar	43	15.2326		
Sosyal İlişkiler	Çalışan kadınlar	42	14.5714	1.21	p>.05 Önemsiz
	Çalışmayan kadınlar	43	13.6512		
Sosyal Normlar	Çalışan kadınlar	42	14.0714	-983	p>.05 Önemsiz
	Çalışmayan kadınlar	43	14.6047		
Antisozyal Eğilimler	Çalışan kadınlar	42	15.1905	* 2.392	p<.05 Önemli
	Çalışmayan kadınlar	43	13.9302		

* p<.05

Sosyal İlişkiler alt ölçeklerinde ise çalışan kadınların çalışmayan kadınlara göre daha yüksek bir aritmetik ortalamaya sahip (Tablo.11) olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuca bakarak kadınların çalışıyor olmalarının onların pek çok yönden uyumlarına önemli katkı sağladığı söylenebilir.

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada kadınların eğitim düzeyi, evlilik yaşı, sahip oldukları çocuk sayısı ve çalışıp çalışmadıklarına göre uyum düzeylerine bakılmıştır. Araştırmanın sonuçları kadınların eğitim düzeyi, evlilik yaşı, sahip oldukları çocuk sayısı ve çalışıp çalışmadıkları ile uyumun bazı alt boyutları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Eğitim düzeyi açısından karşılaştırıldığında genel uyum, sosyal uyum, kendini gerçekleştirme ve antisosyal eğilimlerde, eğitim düzeyi yüksek olan kadınlar lehine anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 1). Diğer alt ölçeklere bakıldığında aradaki fark anlamlı olmasa da, eğitim düzeyi yüksek olan kadın gruplarının aritmetik ortalamaları genelde daha yüksek çıkmıştır. Elde edilen bu bulgular ile daha önce yapılmış olan araştırma bulguları arasında bazı paralellikler olduğu görülmektedir. (Doğan ve Budak, 1984; Bilgin, 1990; Güngör, 2000; Çetin, 2003; Murray ve ark., 2003). Elde edilen sonuçlara bakarak, eğitim düzeyi yükseldikçe kadınların kendi kendileri ve çevreleri ile olan uyumlarının arttığı söylenebilir.

Erken yaşlarda yapılan evliliklerin çoğunlukla boşanmayla sonuçlanması ve daha pek çok olumsuz sonuçları nedeniyle doğru bulunmadığı görülmektedir (Manaker ve Rankin, 1985; Bilen, 2004). Bu araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, antisosyal eğilimlerde elde edilen sonucun küçük yaşta evlilik yapan kadınların aleyhine olduğu gibi, diğer alt ölçeklerden (Tablo 6) Sosyal Normlar dışındaki tüm alt ölçeklerde küçük yaşta evlilik yapan kadınların aritmetik ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara bakarak küçük yaşta yapılan evliliklerin kadınların uyumlarını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu da, kadınların sahip oldukları çocuk sayısı ile sosyal uyum ve kendini gerçekleştirme arasında anlamlı bir ilişkinin olmasıdır. Yani çocuk sayısı arttıkça kadınlar sosyal uyum ve kendini gerçekleştirmede zorluklar yaşamaktadırlar. Diğer alt boyutlara bakıldığında (Tablo 8) arala-

rında anlamlı bir fark olmasa da, çocuğun olmaması ya da çocuk sayısının 1 ya da 2 olduğu kadınların almış oldukları puanların aritmetik ortalamasının çocuk sayısı 3 ve üzeri olan kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani çocuk sayısı arttıkça kadınların uyum sağlamada daha çok zorlandıkları söylenebilir. Elde edilen bu sonuçlar daha önce yapılan araştırmalarla benzerlik göstermektedir (Kim ve Young, 2002; Çilli ve ark., 2004).

Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu da, kadınların çalışıp çalışmadıkları ile genel uyum, sosyal uyum, kendini gerçekleştirme, aile ilişkileri ve antisosyal eğilimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmasıdır. Edinilen bu sonuca bakarak, eğer kadınlar çalışıyorlarsa genel uyum, sosyal uyum, kendini gerçekleştirme, aile ilişkileri ve antisosyal eğilimlerde, çalışmayan kadınlara göre kendi kendileri ve çevreleri ile daha uyumlu oldukları söylenebilir. Uyumla ilgili diğer alt boyutlara bakıldığında da sosyal normlar dışındaki (Tablo. 11) tüm boyutlarda çalışan kadınların almış oldukları puanların aritmetik ortalamaların çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgulara bakarak çalışmanın genelde kadınların uyumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Araştırmadan elde edilen bu sonuçlar, daha önce yapılan benzeri araştırmaların sonuçlarını destekler niteliktedir (Bilgi, 1990; Dökmen, 1997; Salender ve Marnetoft, 1999; Güngör, 2000; Geçici ve Güvenç, 2002; Murray ve ark., 2003; Çilli ve ark., 2004).

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; eğitim düzeyi, evlilik yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı ve çalışıp çalışmamanın, kadınların uyumlarını çeşitli boyutlarda etkileyen önemli değişkenler olduğu söylenebilir. Elde edilen bu sonuçlar, ülkemiz kadınlarının mevcut durumlarını iyileştirme çabalarının çoğaltılması ve hızlandırılması açısından önemlidir. Kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe evlilik yaşlarının daha yukarı yaşlara çekilmesi, bakabilecekleri ve istedikleri sayıda çocuk sahibi olma olasılığı ve özellikle eğitim seviyesi yükseldikçe iş bulma ve çalışma imkanları artacaktır. Bu nedenle kadınların eğitim seviyesini yükseltecek her tür çaba desteklenmelidir.

Psikolojik danışma ve rehberlik açısından bakılacak olursa; eğitimin her basamağındaki çocukların gerektiğinde anne ve babalarıyla görüşmek istendiğinde uyum düzeyi yüksek velilerle iletişim kurmak ve çocuklarının ihtiyacı olan hizmetleri vermek daha kolay olacaktır.

Okullarda, rehber öğretmenlerin diğer öğretmenlerle birlikte bu konuda yapacakları çok şey olduğu düşünülmektedir. Rehberlik etkinliklerinin bir parçası olarak öğrenciler ve anne babalarıyla, bireysel ya da grup şeklinde yapılan görüşmelerde, anne babaların eğitim seviyesini yükseltme, çocukların eğitimlerini sürdürme ve eğitim seviyesini yüksek tutmanın yararları dile getirilebilir, bu konularda tartışmalar düzenlenebilir. Kız ve erkek öğrencilerle, eğer varsa, eğitimlerini sürdürmeleri ve eğitim düzeylerini yükseltmelerini olumsuz yönde etkileyecek yanlış ya da eksik bilgi ve inanışları hakkında konuşarak doğru bilgi sahibi olmaları sağlanabilir. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışma yapan araştırmacılara ise; okur yazar olmayan kadınların uyum düzeyleri; öğrencilerin uyum düzeyleri ile annelerinin çalışıp çalışmadığı, eğitim düzeyi, kardeş sayısı gibi değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyıldız, N. (1999). **Sağlık Bilgisi**. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Bilen, M. (2004). **Sağlıklı insan ilişkileri**. 6.Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilgin, M. (1990). **Çalışan ve çalışmayan kadınlara ilişkin bazı değişkenlerin depresyon düzeylerine etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Coe, W. (1972). **The Challenges of personel adjustment**. San Francisco: Richard Press.
- Commer, R.J. (1996.) **Fundamentals of abnormal psychology**. Newyork: W.H. Freeman and Company
- Çetin, F. (2003). Cumhuriyet döneminde kadın eğitimi. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı 160, <http://yayin.meb.gov.tr/yayimlar/160/cetin.htm>
- Çilli, A.S., Kaya, N., Bodur, S., Özkan, I. ve Kucur, R. (2004). A Comparative analysis of the psychological symptoms observed in the working women and housewives" **Public Health**, <http://www.aile.selcuk.edu.tr/text/article1.pdf>; (10.06.2004)
- Çocuk Vakfı**. Sayısal Çocuk Uyarı Raporu. [http://www.cocukvakfi.org.tr/sayisal_rapor2.htm#4](http://www.cocukvakfi.org.tr/sayisal_rapor2.htm#4;); (02.06. 2004).
- Demirel, Ö. ve Ün, K. (1987). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Şafak Matbaası.
- Doğan, H.Z. ve Budak, G. (1984). Çalışan Kadınların Sorunları. **Psikoloji Dergisi**, Sayı:17, s.8-13.
- Dökmen, Z. Y. (1997). Çalışma, Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini ile Ev İşleri ve Depresyon İlişkisi. **Türk Psikoloji Dergisi**, Sayı:39, s.39-53.
- Düzgüneş, O., Kesici, T. ve Gürbüz, F. (1993). **İstatistik Metodları**. II.Baskı, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 1291
- Geçici, M. ve Güvenç, G. (2002). Çalışan kadınların ve ev kadınlarının benlik algısı, benlik kurgusu ve merkezi kimlik tanımı açısından karşılaştırılması. **XII. Ulusal Psikoloji Kongresi**, Ankara. <http://www.metu.edu.tr/p~si/oposter.htm> ; (18.06.2003)
- Güngör, Y.(2000). Çalışma hayatında kadınların karşılaştıkları ayrımcılık. **İş Denetim Dergisi**, Sayı:6,s.28.
- Gordon, C. (1972). **Social charecteristic of early adolescence 12 to 16:Early Adolescence** (Ed.Kagan, J. ve Coles, R.) ,New York: W. W.Norton and Company Inc. s.25-54.

- Hablemitoğlu, Ş. (1998). İş ve aile sisteminin dengelenmesinde part time çalışma olanakları. **Verimlilik Dergisi**, Sayı:4.
- Hovardaoğlu, S. (1994). **Davranış bilimleri için istatistik**. Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Hughston, E.A. (1984). Behavioral and emotional aspect of training for adolescents and adults who are developmentally handicapped. **Integrated Programs for Handicapped Adolescents and Adults Which in Rehabilitation Education: A Series in Developmental Handicapped**. (Ed.R.I. Brown). New York: Nichols Publishing Company, 144-160.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). **İnsan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş**. (9. Basım). İstanbul: Evrim Basım Yayın Dağıtım.
- Kaptan, S. (1991). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Tekişik Web Ofset.
- Kavacıklı, F.T. (1999). Sanayileşme sürecinde kadının statüsü, cinsel ayrımcılık ve kadına yönelik kuruluşlar. **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Dergisi**, Yıl:2, Sayı 3.
- Kim, G. ve Young, G. (2002). Role of education in generativity differences of employed and unemployed women in Korea. **Psychological Reports**. 91(3):1205-1212.
<http://atlas.ulakbim.gov.tr/cgi-isi/ciw.cgi>; (25.09.2003).
- Koptagel-İlal, G. (1992). Toplumsal değişim içinde kadının psikososyal kimliği. (Ed. N. Arat) 1. Baskı. **Türkiye'de Kadın Olgusu**. İstanbul: Say Dağıtım Ltd. Şti.
- Kposowa, A.J. (2001). Unemployment and suicide: A Cohort analysis of social factors predicting suicide in the US National Longitudinal Mortality Study. **Psychological Medicine**, 31(1): 127-138. <http://atlas.ulakbim.gov.tr/cgi-isi/ciw.cgi>; (25.09.2003).
- Kuzgun, Y. (2000). **Meslek danışmanlığı**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Maneker, J.S. ve Rankin, R.P. (1985). Education, age at marriage, and marital duration :Is there a relationship. **Journal of Marriage and The Family**, Vol.47. (August) ,675-683.
- Murray, C.L., Gien, L., Solberg, S.M. (2003). A Comparison of the mental health of employed and unemployed women in the context of a massive layoff. **Women & Health**, 37(2), 55-72. <http://atlas.ulakbim.gov.tr/cgi-isi/ciw.cgi>; (25.09.2003).
- Özgüven, E. (1992). **Hacettepe kişilik envanteri el kitabı**. Ankara: Odak Ofset Matbaası.
- Özkuzukıran, Ş. (2000). **Türkiye'de kadın işçiler**. Ankara:Türk-İş Eğitim Yayınları No:56.
- Selander, J. ve Marnetoft, S.U. (1999). Risk factors for disability pension among unemployed women on long-term sick-leave, **International Journal Of Rehabilitation Research**, 22(4):277-282. <http://atlas.ulakbim.gov.tr/cgi-isi/ciw.cgi>; (25.09.2003).
- Scarr, S., Phillips, D., ve McCartney, K. (1989) .Working mother and their families. **American Psychologist**, 44, 11, 1402-1409.
- Shaughnessy, J.J. ve Zechmeister, E.B.(1997). **Research Methods in Psychology**. Boston: McGraw-Hill.
- Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu. (2004). **Çağdaş İş Merkezlerinde Kadın İşgücünün Konumu : Bursa Örneği** <http://www.tisk.org.tr/yayinlar> 22.06.2004.
- Yeşilyaprak, B. (2003). **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**. 6. Baskı. Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.
- Yörükoğlu, A. (1998). **Çocuk Ruh Sağlığı**. 23.Basım Ankara: Özgür Yayınları.

Summary

EXAMINING THE ADJUSTMENT LEVELS OF WOMEN IN TERMS OF SOME VARIABLES

Özcan Sezer

INTRODUCTION

Adjustment is one of the important aspects of personality. Family atmosphere in which individuals grow up, relationships with other members of family and the opportunities people have affect their perception toward the world, their personalities, and their overall adjustment. Adjustment is a matter of level at which one sets and keeps a good relationship with the surrounding environment, and also himself/herself.

Due to the fact that adjustment is a relative concept, various approaches explain the adjustment concept differently. While an approach defines adjustment as a relative frequency of some attributes, and regards common value judgements and behaving in accordance with social norms sufficient enough for being a well-adjusted individual, another approach states that individuals behaving towards social expectations can live their lives in an adjusting way and problem-free. Yet, another approach claims that whether an individual has a psychological problems or not can be a measure in determining the individual's adjustment level. This approach is being criticized due to emphasizing one's negative aspects in defining adjustment. Another approach emerged in reaction to this approach by stressing one's positive qualities and, and it considers not only well-adjusted people, but also individuals showing maladjustment.

Societies and families, forming the base of society treat men and women differently in giving opportunities. Especially in developing and underdeveloped countries, it can be seen that women make use of oppor-

tunities and facilities less than men do. In such societies, while there seems no problem for boys going to have education, it is observed that most of the girls lack basic education and as education level gets higher in general in a society, the education level of girl does not increase along within this trend.

Some reasons such as divergent values, beliefs, low socio-economic status hinder the right to get higher education for girls. Girls not having a chance to have education are being forced to marry at an early age, and become mothers, and have children soon. So, if they want to work later, it is difficult for them to find a job due to their lack of education level. As a result, they may experience many troubles.

The aim of this study is to find out whether adjustment levels of women differ in terms of education level, marriage age, number of children, and employment status.

Method

The research was conducted on women living in the province of Malatya. To assess the adjustment level, the Hacettepe Personality Inventory (HPI) -Kit A, developed by Özgüven, was used. The inventory can easily be applied to normal people without any mental problems, and supplies information about personal and social adjustment level of an individual. Kit A consists of eight subscales; four of them measure personal adjustment (self-actualization, emotional stability, neurotic tendency, psychotic tendency), and the rest measure social adjustment (family relations, social relations, social

* Bu çalışma, 06-09 Temmuz 2004 tarihleri arasında Malatya'da düzenlenen XIII. Eğitim Bilimleri Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Elmek: osezer@inonu.edu.tr

norms, anti-social tendencies). Each sub-scale has 20 items. The inventory consists of 168 items in total with the addition of 8 validity scores. It provides 13 separate scores; 3 for total score, 8 for subscales, and 2 for validity scores. Test-retest reliability of the Hacettepe Personality Inventory was found quite high. The reliability of each sub-scale was also high enough as an independent scale, and the mean score for personal adjustment was 85, while it was 80 for social adjustment. Validity studies indicate that the HPI has sufficient values in terms of correlation type and coefficientcy (Özgüven, 1992).

In the research, the data gathered from 85 subjects who answered accordingly the HPI, and Personal Information Form were chosen for evaluation. When there were two groups to be compared, t-test was used, while one-way ANOVA was used to compare more than two groups. In order to determine significant differences between groups, Fisher LSD test was used on t-test scores when F value was significant. In the research, the level of significance was taken as 0.05.

FINDINGS

According to the findings, it was found that there was a significant difference between women graduated from a primary, secondary or high school and those graduated from a college or faculty in terms of general adjustment, social adjustment, self-actualization and neurotic tendency which were measured by Hacettepe Personality Inventory.

When marriage age and adjustment levels were compared, it was seen that there was a significant difference between women married at the age of 14-19, and the ones got married at the age of 20 and over in terms of antisocial tendencies in favour of the later group. Moreover, when number of children and adjustment levels were compared, a significant difference was found between women having no child, and those having a child or 2 children and those having 3 and more children in regards to social adjustment and self-actualization in favour of women having no child and those having a child or 2 children.

As adjustment levels were compared in regard to the employment status, it was found that there was a significant difference between working women and non-working women in favour of working women in terms of general adjustment, social adjustment, self-actualization, family relations and anti-social tendencies.

DISCUSSION

It is vital to have opportunities to become an individual who is self-confident, productive, aware of his/her potentials, and self-sufficient. Amongst other opportunities and characteristics, Education seems to be an important determinant. Because we observe that the less the education level is, the more problems women will have. Everyone be a man or woman must use his/her right to have an adequate education. Thus, without discriminating between men and women, education level of both sexes must be kept high, and especially parents must be informed and encouraged to make it happen.

Due to the fact that women get or forced to get married at an early age before maturation, they face with many important responsibilities, and this brings various problems as a result. If education level is kept high in a given society, it may be possible to stop or lessen marriages at early ages, thereby lessening to have children at early ages as well.

People have many advantageous of having a job. First, it affects individual in a positive way not only financially, but psychologically. It is observed that working mothers seem to act more independently than the ones who do not work, perceive themselves more valuable, have more opportunities for self-actualization, feel less depressed, and less stressful. On the other hand, housewives or unemployed women criticize their monotonous life that they have a very limited environment, and get higher scores on anxiety, phobia, paranoia and psychosomatic measures than working women.

Considering these conclusions, it is obvious that increasing the education level of women, consisting half

of the society, and presenting them opportunities to work are going to positively affect their personality. As a result, they are going to be well adjusted members of the society, not just on a personal base, but also social environment they live in.

Today, it is a necessity to take measures for changing negative conditions that Turkish women and girls have face with, and generalizing initiatives related to increasing educational level. Both formal and informal educational institutions provide the best environments to actualize this aim. It is thought that counsellors can do lots of things on the matter with the collaboration of teachers in schools. In the frame of guidance and similar activities, various activities may be employed with both students and parents individually or in a group setting in order to promote education level of individuals. Yet, trough providing correct information and conversations, faulty beliefs of girls related to having a higher education can be discussed and eliminated. Therefore, they can be motivated to continue their education and have a higher education as well was their parents.